

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2108/2019
25.09.2019. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Јасминке Станојевић, председника већа, Бисерке Живановић и Бранислава Босиљковића, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Александар Ђурковић, адвокат из ... против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Александар Порубовић, адвокат из ..., ради дуга, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж број 2040/16 од 30.06.2016. године, на седници одржаној дана 25.09.2019. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ ОДБИЈА ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж број 2040/16 од 30.06.2016. године, у делу којим је одлучено о главном дугу и припадајућој камати на главни дуг за период почев од 15.11.2009. године до 24.12.2012. године, као неоснована.

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж број 2040/16 од 30.06.2016. године у делу којем је одлучено о камати на главни дуг за период почев од 25.12.2012. године па до исплате и предмет се враћа истом суду на поновно одлучивање у укинutom делу.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П број 828/13 од 16.11.2015. године, ставом првим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу исплати износ од 350.000,00 евра са каматом по есконтној стопи Централне европске банке на валуту евро почев од 15.11.2009. године, па до коначне исплате, све у динарској противвредности, у року од 15 дана од дана пријема пресуде, под претњом принудног извршења. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж број 2040/16 од 30.06.2016. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П број 828/13 од 16.11.2015. године у ставу првом изреке, у делу у коме је обавезан тужени да тужиоцу исплати износ од 350.000,00 евра, као и ставу другом изреке. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Вишег суда у Београду П број 828/13 од 16.11.2015. године у ставу првом изреке у делу у ком је обавезан тужени да тужиоцу исплати динарску

противвредност износа од 350.000,00 евра и камату на овај износ, тако што се обавезује тужени да тужиоцу исплати динарску противвредност износа од 350.000,00 евра по средњем курсу НБС на дан исплате, као и камату на износ од 350.000,00 евра по каматној стопи коју прописује Европска централна банка почев од 15.11.2009. године па до 24.12.2012. године, а од 25.12.2012. године, па до коначне исплате, по Закону о затезној камати, а све у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, као и због битне повреде одредби парничног поступка из члана 407. став 1. тачка 3. ЗПП.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку, применом члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11...55/14), па је нашао да је ревизија туженог у делу у ком је одлучено о главном дугу и припадајућој камати за период почев од 15.11.2009. године до 24.12.2012. године неоснована, док је ревизија основана против дела одлуке који се односи на исплату припадајуће камате на износ главног дуга за период почев од 25.12.2012. године, па до коначне исплате.

Према образложењу првостепене одлуке, тужени је признаницом од 01.03.2006. године, својим потписом, потврдио да је од тужиоца примио износ од 300.000,00 евра на име позајмице са роком враћања од 30 дана, као и признаницом од 01.05.2006. године, да је примио износ од 50.000,00 евра са роком враћања од, такође, 30 дана. Надаље, дана 02.04.2009. године, тужени је пред Првим општинским судом у Београду под Ов. бр. ../09 оверио изјаву којом је потврдио да је од тужиоца по основу позајмице узео претходно наведене износе, да исте није вратио у року од 30 дана, да се прекидају сви рокови застарелости претходно датих признаница и да започињу нови рокови враћања позајмице који ће тећи на износ од 50.000 евра од 15.05.2009. године и на износ од 300.000,00 евра од 15.11.2009. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужилац туженом позајмио новац у износу од 350.000,00 евра, који му тужени није вратио у уговореном року, из ког разлога је одлучено као у изреци првостепене одлуке применом одредби чланова 557. и 562. Закона о облигационим односима.

У погледу основаности захтева тужиоца за исплату главног дуга, Апелациони суд у Београду је у својој другостепеној одлуци у потпуности прихватио наводе првостепеног суда, са образложењем да је првостепени суд у потпуности правилно утврдио чињенично стање, те да исто није доведено у сумњу жалбеним наводима туженог. Међутим, у погледу одлуке о камати, другостепени суд је констатовао да је првостепени суд погрешно применио материјално право, закључујући да тужилац има право на камату по каматној стопи коју прописује Европска централна банка почев од 15.11.2009. године до 24.12.2012. године, док од 25.12.2012. године, па до коначне исплате, тужилац има право да потражује камату по Закону о затезној камати, у ком смислу је првостепена одлука у овом делу преиначена и одлучено је као у ставу другом изреке другостепене одлуке.

Правилно су нижестепени судови применили материјално право када су обавезали туженог да тужиоцу на име главног дуга исплати динарску противвредност износа од 350.000,00 евра.

Ово из разлога што из утврђеног чињеничног стања проистиче закључак да је тужени потписао и оверио изјаву којом је потврдио да је од тужиоца позајмио износ од 50.000,00 евра са обавезом враћања примљеног износа до 15.05.2009. године, као и износ од 300.000,00 евра, са обавезом враћања примљеног износа до 15.11.2009. године, па како тужиоцу тужени није вратио наведени износ, то је његова обавеза на исплату износа од 350.000,00 евра неспорна, сходно одредбама чланова 557. и 562. Закона о облигационим односима.

Неосновано се ревизијским наводима указује на то да је тужени био жртва зеленашког уговора, с обзиром на то да, како је то уосталом наведено у образложењу другостепене пресуде, из утврђеног чињеничног стања не проистиче закључак да наведени уговори о зајмовима имају елементе из члана 141. Закона о облигационим односима.

Ревизијски навод туженог којим се указује на то да су у првостепеном поступку повређене одредбе Закона о парничном поступку којима је уређен поступак достављања, нису биле предмет посебне оцене Врховног касационог суда у овом ревизијском поступку, с обзиром на то да се ради о наводима који су већ били изнети у жалби на првостепену пресуду, а у погледу којих је другостепени суд дао разлоге које у свему прихвата и овај суд. Осим тога, повреде одредби Закона о парничном поступку које уређују поступак достављања одговарају битној повреди одредби парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 7. Закона о парничном поступку, која не може представљати ревизијски разлог, имајући у виду одредбу члана 407. Закона о парничном поступку.

Сходно наведеном, одлучено је као у ставу првом изреке, применом одредбе члана 414. став 1. Закона о парничном поступку.

Међутим, када је у питању одлука другостепеног суда у погледу припадајуће камате на износ главног дуга за период почев од 24.12.2012. године, па до коначне исплате, Врховни касациони суд указује на то да је другостепена одлука, у овом делу, донета уз битну повреду одредбе парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 395. и члана 3. Закона о парничном поступку.

Законом о парничном поступку, чланом 3. ставом 1. прописано је да у парничном поступку суд одлучује у границама захтева који су постављени у поступку. Истим законом, чланом 395. прописано је да другостепени суд не може да преиначи пресуду на штету странке која се жалила, ако је само она изјавила жалбу.

Законом о затезној камати („Службени гласник РС“ број 119/12) чланом 4. ставом 1. прописано је да се стопа затезне камате из члана 2. овог закона, на износ дуга који гласи на евре, утврђује на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање увећане за осам процентних поена.

Како то проистиче из стања у списима, тужилац је потраживао од туженог исплату камате на главни дуг по есконтној каматној стопи Европске централне

банке на валуту евро, почев од 15.11.2009. године, па до исплате, који захтев за исплату камате је и усвојен од стране првостепеног суда. Међутим, одлучујући о жалби туженог, другостепени суд је преиначио одлуку о припадајућој камати и исту досудио по каматној стопи коју прописује Европска централна банка за период почев од 15.11.2009. године па до 24.12.2012. године, а за период почев од 25.12.2012. године по Закону о затезној камати.

Поступајући на наведени начин, другостепени суд је, заправо, преиначио првостепену пресуду на штету странке која је изјавила жалбу, крећући се, при том, ван граница самог тужбеног захтева.

Овакав закључак Врховни касациони суд доноси полазећи од следећег: Најпре ескотна каматна стопа (коју је потраживао тужилац) у домаћем систему, представља најнижу каматну стопу по којој емисиона банка (Народна банка Србије) даје кредите другим банкама и по којој од тих банака прима есконтне менице и државне хартије од вредности. Одлуком Народне банке Србије о висини есконтне стопе („Службени гласник РС“ број 104/09...31/10) ескотна каматна стопа утврђује се у висини од 100% у односу на референтну каматну стопу, што значи да су наведене каматне стопе изједначене. Са друге стране, Европска централна банка уопште не познаје категорију есконтне каматне стопе. Конкретно, Европска централна банка оперише са три различите категорије каматних стопа и, уопштено, исте се могу дефинисати на следећи начин: Каматна стопа на могућност граничне позајмице (такозвана Гранична каматна стопа – MLFR) по којој Европска централна банка одобрава кредите другим банкама преко ноћи у ситуацији када им је хитно потребан новац; Каматна стопа на депозите (DFR) коју Европска централна банка плаћа за износ новца положен код ње у форми депозита (а која иначе негативна почев од 2014. године); Референтна каматна стопа (MRO) које банке плаћају Европској централној банци приликом седмодневне позајмице.

Дакле, дефиницији есконтне каматне стопе која постоји у економском систему Републике Србије, одговара дефиниција референтне каматне стопе (посебно имајући у виду да су ове каматне стопе једнаке висине) па је управо то каматна стопа која се може признати тужиоцу (независно од чињенице што је тужбом тражена ескотна стопа). Уосталом, референтна каматна стопа Европске централне банке је и врста каматне стопе која се у нашем правном систему досуђује на потраживање у валути евро, с обзиром на то да је ово изричито прописано Законом о затезној камати.

Законом о затезној камати је, такође, прописано да се каматна стопа на потраживања у валути евро одређује у висини референтне каматне стопе Европске централне банке увећане за осам процентних поена. Сходно томе, у ситуацији када је тужилац потраживао камату у висини референтне (есконтне) каматне стопе Европске централне банке, тада је другостепени суд, досуђујући камату у складу са Законом о затезној камати, приликом одлучивања о жалби туженог, заправо, преиначио првостепену одлуку на штету странке која је изјавила жалбу, при чему је и прекорачио границе тужбеног захтева, с обзиром на то да је камата која се на валуту евро досуђује према Закону о затезној камати, за осам процентних поена виша од камате коју је потраживао тужилац. Ово посебно добија на значају када је, према званичним подацима Европске централне банке, висина референтне каматне стопе 0% почев од 16.03.2016. године.

Имајући у виду све наведено, одлука другостепеног суда да тужиоцу камату досуди за период почев од 25.12.2012. године, па до исплате, по Закону о затезној камати, донета је уз битну повреду одредбе парничног поступка из члана 374. став 1. у вези чланова 3. и 395. Закона о парничном поступку, па је морала бити укинута.

У поступку поновног одлучивања, другостепени суд ће имати у виду примедбе Врховног касационог суда изнет у овој одлуци, па ће изнова одлучити о праву тужиоца на камату.

Сходно изнетом, одлучено је као у ставу другом изреке применом одредбе члана 415. Закона о парничном поступку.

**Председник већа – судија
Јасминка Станојевић,с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**